

Oponentský posudek diplomové práce

bc. Jany Hybrantové

Proč se lidé přestávají loučit se zemřelými?

Formální a stylistická stránka:

Práce obsahuje celkem 73 stran textu, čímž splňuje požadavky na rozsah na TF JU. Text je členěn do 4 kapitol a dále do podkapitol 2. a 3. řádu. Ne vždy odpovídají podkapitoly zaměření zastřešující kapitoly (např. podkapitoly 2.4. a 2.5).

V seznamu použité literatury uvádí autorka celkem 68 tištěných zdrojů, z toho jeden anglický (ovšem v textu citovaný pouze velmi okrajově), dále 31 zdrojů elektronických a 6 zdrojů označených jako „jiné“ – vesměs použitých k demonstraci dat konkrétních pohřebních ústavů. Co do obsahu i co do odbornosti jsou všechny zdroje dobře akceptovatelné. Seznam použité literatury je zpracován přehledně a odpovídá mezinárodním normám. V textu cituje autorka korektně.

Práce má charakter teoretického pojednání, které se opírá o bohaté citace jiných autorů. To zřejmě ulehčilo autorce práci co do stylu vyjadřování. Stylistickou obratnost ovšem projevuje i v kratších pasážích, které jsou evidentně odkázány na její vlastní formulace.

V práci se téměř nevyskytují gramatické ani tiskové chyby.

Obsahová stránka:

Cílem práce je odpovědět na otázku po důvodech odmítání veřejných rituálů rozloučení se zesnulými v České republice. Autorka navíc přiřadila do práce přehled o profesních možnostech sociálních pracovníků oživujících upadající kulturu veřejných pohřbů v ČR.

Z pohledu oponentky konstatuji, že se autorce podařilo na uspokojivé úrovni představit názory předních českých odborníků v oblasti sociální práce, psychologie, religionistiky a do jisté míry i filosofie, kteří tuto českou specifiku popisují a snaží se o analýzu či interpretaci tohoto jevu.

K hledisku obsahové kvality práce mám několik dílčích připomínek:

Na s. 44 přebírá autorka názor Jankovského, že od ostatních tvorů se člověk liší vědomím. Nikoliv vědomím, ale sebe-vědomím.

Na s. 45 (ale i na dalších stranách) předpokládá autorka vztah člověka k Bohu jako známku „povolání k lidskému bytí“, aniž by tento názor konfrontovala s jinými pojetími člověka. Interpretuje člověka nábožensky, nikoliv obecně filosoficky, ale neupozorňuje na to. Vzhledem k tématu práce je to však podstatný problém, v předcházejících kapitolách totiž ukazuje na vztah mezi religiozitou člověka a způsobem pohřbívání zesnulých. Mísí se zde tedy obecně humanitní a křesťanský pohled na člověka. Totéž se opakuje v podkapitole o svědomí, totéž pak v podkapitole o morální zodpovědnosti. V této kapitole také definuje dobro a zlo pouze vzhledem k lidskému svědomí, nepokouší se o postižení

vztahu mezi dobrem a podporou života a zlem a oklešťováním nebo ničením života... Chybí mi zde také větší důraz na vztah mezi morálním usuzováním a rozhodováním a rozumovou schopností člověka. Důvody odmítání veřejných pohřbů u současných lidí jsou většinou rozumové a vypořádávají se s morálitou takového činu (viz např. kvalitativní výzkum...). Pojetí člověka je ovšem stěžejní otázka, chceme-li reagovat na popisovaný společenský deficit. Sekulárně humanistické pojetí člověka vyžaduje jiný typ doprovázení než pojetí křesťanské.

V podkapitole 3.3 se autorka vůbec nevěnuje výskytu náhradních privátních rituálů rozloučení se zesnulým v rámci rodiny, které se v české společnosti dějí. Ukazují na ně některé kvalitativní výzkumy (Nešporová, Walter).

K celku argumentace autorky připojuji otázku. Nelze za jeden z důvodů, proč lidé v ČR odmítají pohřební rituály, považovat také vysoké procento plné zaměstnanosti žen spojené nikoliv s potřebou konzumního života, ale se strachem o sestup do nižší společenské vrstvy bez finančního příjmu ženy? I jiné oblasti rodinného života jsou totiž svěřovány dnes institucím, např. péče o děti ve věku mladším než 3 roky, a společností jsou přijatelně interpretovány jako „právo na vzdělání“. Tato vysoká zaměstnanost znemožňuje, aby ženy převzaly péči o nemocné členy rodiny, a nemusí přitom jít pouze o konzumní důvody. Tím, že rodina ztrácí kontakt s nemocným, necítí později při jeho úmrtí takový tlak na prožitek posledního veřejného rozloučení. Navíc prodlužování života díky vyspělé medicínské vědě klade na rodinné příslušníky často požadavek heroických výkonů v několikaleté péči o velmi handicapované pacienty.

Druhá otázka vzhledem k argumentaci autorky: Nesouvisí odmítání veřejných pohřebních rituálů v české společnosti s odmítáním přechodových rituálů obecně (např. při narození dítěte, při vstupu do manželství...)?

Vzhledem k otázkám, které ve mně prezentace argumentů autorkou vyvolaly, považuji její vidění současné české společnosti vzhledem k problému odmítání veřejných pohřebních rituálů jako selhání lidskosti a morálky jako poněkud zjednodušené a jednostranné.

Závěr

Po formální a stylistické stránce vzorně zpracovaný text vykazuje poněkud jednostrannou a ne zcela vyčerpávající argumentaci ve své obsahové charakteristice.

Navrhovaná známka:

velmi dobře

doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D.